

Proyecto Promocion di Lesamento

Curso

Coordinado di Promocion di Lesamento y Buddy

Ehecucion: Proyecto Idioma den Enseñansa

Departemento di Enseñansa

2014

Curso Coordinado di Promocion di Lesamento y Buddy

Facilitado: Angelique Maduro-Kerssens

angelique.maduro@ea.aw

cel: 568-3571

- 4 encuentro:
1. 27-30 januari 2014
 2. 10-13 maart 2014
 3. 7-10 april 2014
 4. october 2014 sesion di feedback

Luga: Edificio di Codemsa, sala Jamanota

Ora : 2 or pa 4.30

Contenido:	pagina
Informacion general di Coordinado di Promocion di Lesamento	4
Tarea di Coordinado di Promocion di Lesamento	6
Texto:	7
Wat is leesbevordering?	8
↪ Positieve spiraal vrij lezen en leesvaardigheid	9
↪ Positieve leeservaringen creëren	11
↪ Succesfactoren voor leesbevordering	
Hoe motiveer ik mijn collega's?	15
BruutTAAL: Aidan Chambers	20
Aan de slag met kinderboeken en Leesbeesten en boekenfeesten	26
De zin en onzin van AVI	27
Het belang van voorlezen	29
Leesbevordering: waarom lezen op school zó belangrijk is	37
Invloed van vrij lezen	39

Informacion general di Proyecto Promocion di Lesamento

Proyecto Idioma den Enseñansa
Departamento Enseñansa Aruba
Periodo: 2013-2015

E **metanan** cu kier logra cu e proyecto aki ta:

- ☞ **E muchanan di scol primario ta lesa mas y cu placer.**
- ☞ Publico general ta mas consciente di e importancia di lesamento.

E **enfoke** ta goso y placer den buki. Un mucha cu ta lesa cu placer na scol, lo lesa hopi mas pafo di scol tambe y gosa di e beneficianan awor y durante henter su carera di scol y su bida. E intencion di e proyecto aki ta pa, via e maestro, laga e mucha pasa den experiencia positivo y placentero cu buki y texto.

E proyecto tin 5 actividad, cu ta dirigi riba:

1. informacion na maestro, mayor, mucha
2. capacitacion pa maestro
3. guia/sosten na scol promotor
4. promocion pa publico general
5. material: buki + mas pa scol preparatorio y basico

1. Informacion na maestro, mayor, mucha

Website

Ta bay lansa un website, como parti di e website di Enseñansa Aruba. Riba e website lo haya hopi informacion tocante lesamento. E website lo ta accesibel pa publico general. Ta bay tin tip pa maestro, scol, mayor y mucha. Maestro y scol lo por comparti idea di bon practica tambe.

Katern

Regularmente lo produci un katern cu topico specifico tocante lesamento pa maestro di scol primario. Lo pone e informacion aki tambe riba e website. Di cierto topico lo tin tayer pa maestro.

2. Capacitacion di maestro

Lo organisa curso y tayer pa sostene maestro di scol primario. E meta ta pa nan adkiri mas conocimiento riba tereno di promocion di lesamento y forma didactico creativo y efectivo cu buki y texto pa nan por motiva e muchanan pa lesa mas.

Curso Coordinado di promocion di lesamento

Lo duna un curso pa **coordinado di lesamento**. Ta boga pa cada scol basico tin un maestro como coordinado di lesamento. Esaki lo ta a base boluntario. Ta trata di un maestro cu hopi pasion pa buki, cu ta ‘trek’ promocion di lesamento na su scol. E ta anima, motiva y informa colega. E lo haya sosten y cooperacion di cabesante y colega den e trabounan di promocion di lesamento. Via red di intercambio (netwerk) cu coordinado di otro scol e ta comparti experiencia, soluciona problema y siña di otro.

Tayer

- 5 tayer pa scol preparatorio
- 9 tayer pa scol basico

Durante tayer maestro ta haya hopi idea y ehempel practico con pa haci lesamento interesante y con pa integra actividad placentero di lesamento den diferente vak. Lo invita algun maestro di cada scol pa e tayernan.

Algun ehempel di tayer:

- lesa pa mucha (voorlezen);
- forma di traha, p.e. tas di cuenta, taakverdelend lezen, leeskest;
- uzo di popchi/ teatro.

3. Guia/sosten na scol promotor

Ta trata di e actividad “Les dushi lesa mas”, cu ta parti di e proyecto Promocion di Lesamento. E intencion ta pa yuda e **scolnan basico** na Aruba traha structuralmente na promocion di lesamento. E actividad ta dura dos aña escolar.

Bou guia di e proyecto algun **scol promotor** lo traha nan “plan di aña pa promocion di lesamento”. E plannan aki lo sirbi como ehempel pa otro scol na Aruba. Lo pidi cooperacion di scol pa inscribi como candidato pa participa den e actividad “Les dushi lesa mas”.

4. Promocion pa publico general

Ta bay tin un campaña pa conscientisa publico general, specialmente mayor, di importancia di lesamento. Cas y scol ta sostene otro pa crea mucha cu ta gusta lesa.

5. Material: buki + mas

Ta duna sosten na biblioteca di scol/klas cu mas buki y material pa promove lesamento.

Pa pregunta por tuma contacto cu Angelique Maduro na Proyecto Idioma, DEA, tel. 5823360

TAREA DI COORDINADO DI PROMOCION DI LESAMENTO

Un tarea boluntario

E coordinado di promocion di lesamento na scol ta un maestro hopi motiva riba tereno di lesamento, cu boluntariamente ta stimula promocion di lesamento na su scol.

Buddy

Ta recomendabel pa e coordinado di promocion di lesamento tin un ‘buddy’ na su scol, un persona motiva, cu ta asistie y sosten’e den su tareanan.

Tarea sugeri pa e coordinado di promocion di lesamento:

Cu apoyo y aprobacion di cabesante

- prepara e parti di promocion di lesamento como punto di agenda den reunion di team (regularmente);
- yega na palabracion cu e team na ki manera ta bay traha na promocion di lesamento den e klasnan y cu henter scol;
- stimula e team pa traha un “plan di scol pa promocion di lesamento”;
- propone uzo pa e presupuesto cu scol reserva pa promocion di lesamento;
- tene mayor na altura di promocion di lesamento na scol;
- monitor ehecucion di e palabracionnan haci via e programa di aña den e diferente klasnan.

Relaciona cu coleganan maestro

- pasa informacion tocante promocion di lesamento; facilita extra informacion si ta necesario (p.e. via articulo, site internet, revista);
- entusiasma, duna conseho y sostene coleganan riba tereno di promocion di lesamento.

Relaciona cu comisionnan special (forma pa algun maestro)

- promove, sostene, yuda organisa actividad di promocion di lesamento den cua ta envolve mayor;
- promove, sostene, yuda organisa actividad di promocion di lesamento na nivel di scol;
- percura pa ampliacion di e coleccion di buki na scol cu buki atractivo, adecuado, actual, cu ta motiva e muchanan pa lesa.

Relaciona cu externo

- mantene contacto cu gruponan externo riba tereno di promocion di lesamento (p.e. cu BNA, DEA, libreria).

Riba su mes

- demostra na tur momento su motivacion pa promove lesamento cu placer na su scol;
- sigui curso di coordinado di promocion di lesamento y otro curso y tayer relaciona cu promocion di lesamento;
- tene un map up-to-date cu documentacion di e actividadnan di promocion di lesamento den cada klas (planificacion cu ta haya di su coleganan) y na nivel di scol (p.e. draaiboek);
- ta participa na red di intercambio hunto otro coordinado di promocion di lesamento.

WAT IS LEESBEVORDERING?

Leesbevordering is ‘het aandacht schenken aan het ontwikkelen van de leesmotivatie en de literaire competentie van kinderen’ (Stichting Lezen). Met het ontwikkelen van de leesmotivatie bedoelen we activiteiten die de leerlingen zoveel mogelijk positieve leeservaringen op laten doen. Onder literaire competentie verstaan we het mee kunnen praten over boeken, de weg kunnen vinden in het brede aanbod van boeken, kennis hebben van de kenmerken van boeken en een eigen oordeel over (kinder)boeken kunnen geven.

De boekbespreking en de leeskring zijn de meest voorkomende werkvormen bij leesbevordering. Daarnaast wordt er regelmatig voorgelezen of lezen de leerlingen stil in hun eigen boek. In iedere groep is een klassenbibliotheek aanwezig en op een centrale plek in de school is een documentatiecentrum waar voornamelijk informatieve boeken te vinden zijn. Als extra leesbevorderingsactiviteiten maken scholen gebruik van de activiteiten zoals de Kinderboekenweek en de Nationale Voorleeswedstrijd.

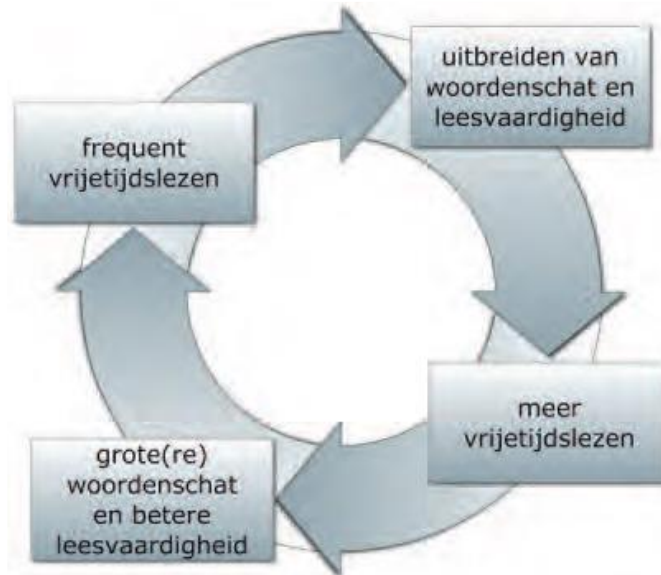
Leesbevordering heeft op scholen vaak een vrijblijvend karakter terwijl het een vast onderdeel in het curriculum zou moeten zijn. Dit is te realiseren door leesbevordering te **integreren in een leesmethode**. Het moet dan wel zo gebeuren dat het een vast onderdeel van de lessen wordt. Een helemaal aparte methode voor leesbevordering is ook een mogelijkheid maar het nadeel hiervan is dat leraren dan nóg een methode moeten volgen. Een probleem bij een methode voor leesbevordering is dat de gebruikte boektitels op den duur verouderen en niet meer aansluiten bij de actualiteit. Een alternatief kan een soort ‘praktische gids’ zijn die aansluit bij de meest gebruikte leesmethoden. Er moet dan wel de mogelijkheid zijn om deze gids regelmatig te actualiseren, met bijvoorbeeld actuele boektitels.

Voorwaarden voor aanpak van leesbevordering

- Structurele samenwerking tussen leespartners zoals school, bibliotheek en ouders.
- Het vrijblijvende karakter van leesbevordering doorbreken door een systematische aanpak waarin alle losse initiatieven samenkomen.
- Aansluiten bij de gebruikte taal- en leesmethode.
- Aanstellen en/of versterken positie van een leescoördinator op school.
- Extra aandacht voor de zwakke of juist heel sterke lezer.

POSITIEVE SPIRAAL VRIJ LEZEN EN LEESVAARDIGHEID

Mol, 2010

Hoe eerder de positieve spiraal in gang wordt gezet, hoe groter het effect.

*Wat geld is voor de economie is lezen voor de kennissamenleving.
Een goede leesvaardigheid draagt bij aan de welvaart van een land.'*
Klaas Knot, directeur De Nederlandsche Bank

Om de spiraal zo positief mogelijk te laten uitpakken, is het zaak mensen te stimuleren vaak voor hun plezier te lezen, want dat leidt tot een grote leesvaardigheid. Een grote leesvaardigheid is cruciaal voor Nederland als kennis- en informatie-economie. Er bestaat een positief verband tussen de geletterdheidsscores van een land en de lange-termijn-groei van het bruto nationaal product (Willms & Murray, 2007).

Vaardige lezers vinden makkelijker een baan, verdienen een hoger salaris en hebben betere uitzichten op een succesvolle loopbaan (National Endowment for the Arts, 2007). Ook is bekend dat er een negatief verband bestaat tussen laaggeletterdheid en het welzijn: laaggeletterde kinderen en volwassenen vertonen vaker risicohoudend gedrag en zijn minder gezond. Ze hebben weinig kennis van gezondheidswesties, en de oorzaak daarvan is dat ze niet goed kunnen lezen (DeWalt & Hink, 2009).

POSITIEVE LEESERVARINGEN CREËREN

DE INTERVENTIES • L E E S M O N I T O R • 23 (Tellegen & Frankhuisen, 2002)

Hoe kan de leesbevordering, op grond van wat we weten uit wetenschappelijk onderzoek, het beste te werk gaan? De uitdaging: proberen te bewerkstelligen dat de spiraal zo positief mogelijk uitpakt. Daarbij geldt: hoe eerder de positieve spiraal in gang wordt gezet, hoe groter het effect. Leesbevorderaars kunnen inzetten op de leesattitude, het leesgedrag en de leesvaardigheid. Het tovermiddel is kinderen positieve leeservaringen te laten opdoen. Dat slaat namelijk een brug naar een positieve leesattitude, die er vervolgens toe leidt dat kinderen vaker gaan lezen en leesvaardiger worden.

De omgeving van kinderen speelt een cruciale rol in het realiseren van de positieve spiraal. Leesopvoeding werkt, en dus zijn een rijk aanbod aan boeken en de begeleidende hand van ouders, leerkrachten en bibliothecarissen van cruciaal belang. Welke soorten leeservaringen zijn er? Tellegen & Frankhuisen (2002) hebben er in hun langlopende leesattitude-onderzoek vijf onderscheiden: geboeide aandacht, stemmingsregulatie, emotiebeleving, verbeeldingbeleving en terugdenken aan het gelezene. Deze treden op bij het aandachtige, belevende lezen, en vormen gezamenlijk de bron van het leesplezier. Ofwel: van de hedonistische component van de leesattitude, die het lezen voor het plezier in kaart brengt. Deels overlappen de soorten leeservaringen de motieven om te lezen in het hoofdstuk 'drijfveren'.

Bij leesmotieven draait het echter om beweegredenen om te beginnen met lezen, terwijl ervaringen de processen afdekken die tijdens het lezen optreden. Ze hangen wel met elkaar samen: als een leeservaring als prettig wordt beschouwd, kan deze uitgroeien tot een motief om te lezen. Omgekeerd zal een bepaald leesmotief niet zelden gegrond zijn op een leeservaring die als prettig beschouwd wordt.

G e b o e i d e a a n d a c h t

Lezers die volledig geconcentreerd zijn op de tekst, verliezen soms hun gevoel van tijd en omgeving. Ze raken dan in een zogeheten leesflow. Dit wordt ook wel geboeide aandacht genoemd, een vorm van aandacht die zich laat onderscheiden van intentionele aandacht. De eerste ontstaat haast automatisch, de tweede is doelbewust: voor concentratie op de tekst is dan een zekere inspanning nodig.

Een flow-ervaring kan optreden in elke context en bij elke tekstsoort. Wel blijkt het vaker voor te komen bij lezen in de vrije tijd dan voor werk of studie; vaker bij zelf gekozen teksten dan bij opgedragen teksten; vaker bij boeken dan bij kranten en tijdschriften; en vaker bij fictieboeken dan bij non-fictieboeken.

S t e m m i n g s r e g u l a t i e

Ofwel: lezen met als doel een bepaalde stemming te behouden óf juist te veranderen. Lezers kunnen streven naar sensaties als spanning en opwinding, maar ook naar een rustig gemoed, afleiding van de alledaagse realiteit en verlichting van verveling en eenzaamheid.

Emotiebeleving

Lezen roept een breed spectrum aan emoties op: van vreugde en angst tot verdriet en boosheid. Lezers kunnen zichzelf herkennen in een personage, tegen hem of haar opkijken en benieuwd zijn naar zijn of haar verdere lotgevallen.

Verbeeldingbeleving

Lezen leidt tot diverse vormen van verbeelding. Aan de ene kant ervaren lezers allerlei zintuiglijke gewaarwordingen. Deze kunnen visueel, auditief of kinetisch van aard zijn. Aan de andere kant verplaatsen ze zichzelf in de tekst. Ze verbeelden zich dan bijvoorbeeld als zichzelf mee te doen met het verhaal of juist in de huid te kruipen van een personage.

Terugdenken

Teksten laten hun sporen achter in het geheugen. Dat is vooral het geval als lezers ze niet alleen gelezen, maar tevens beleefd hebben. Ofwel: als ze geboeid hebben zitten lezen, hun stemming hebben laten reguleren en verschillende emoties en vormen van verbeelding hebben ervaren.

(Tellegen & Frankhuisen, 2002)

LITERATUUR Tellegen, S. & Frankhuisen, J. (2002). *Waarom is lezen plezierig?* Delft: Eburon.

S U C C E S F A C T O R E N V O O R L E E S B E V O R D E R I N G

(Stichting Lezen, 2012)

De leesomgeving

1. Boekenaanbod
2. Ondersteunende rol van de professionals, ouders en vrienden
3. Tijd en aandacht om te lezen: een rustige plek en een rustig moment

Werkvormen

4. Voorlezen
5. Vrij lezen
6. Praten over boeken

DE LEESOMGEVING

1. B o e k e n a a n b o d

De leesvaardigheid gaat omhoog als kinderen een divers aanbod aan leesmateriaal tot hun beschikking hebben. Dat kan variëren van tijdschriften tot boeken (en mogelijk ook teksten op internet, al heeft pisa dat niet onderzocht). Toch hebben boeken, en dan met name fictieboeken, de positiefste invloed op het geletterdheidsniveau (Gille, Loijens, Noijons & Zwitser, 2010; oecd, 2011). Een kwalitatief hoogstaand boekenaanbod is daarom cruciaal. De aanwezigheid van boeken, thuis, op school en in de bibliotheek, leidt tot kennis van boeken en geeft kinderen de mogelijkheden te lezen. Beide bevorderen het opdoen van positieve leeservaringen (Stalpers, 2007). Het is wel belangrijk dat de boeken aansluiten bij de levensfase en het leesniveau van kinderen. Dat voorkomt dat ze, naarmate ze ouder worden, steeds minder plezier krijgen in lezen. In de tienerjaren kan de Young Adult Literatuur daarbij helpen: die overbruggt de kloof tussen kinder- en jeugdboeken en romans voor volwassenen. Daardoor vallen tieners minder snel in een 'leesdip' (Van Lierop-Debrauwer & Bastiaansen-Harkst, 2005).

Een geletterd thuisklimaat is juist in Nederland van groot belang. Hoe verder een land zich cultureel, technologisch en economisch heeft ontwikkeld, hoe belangrijker het wordt dat er boeken aanwezig zijn in huis. Kinderen van ouders met een rijk gevulde boekenkast doen het beter op school (Notten, 2011). Dat positieve effect verloopt waarschijnlijk via de leesvaardigheid, want als er kinderboeken in huis zijn die bij de leeftijd passen, stimuleert dat de taalontwikkeling van peuters (Rodriguez, Tamis-LeMonda, Spellman, Pan, Raikes, Lugo-Gil & Luze, 2009).

2. D e r o l v a n p r o f e s s i o n a l s , o u d e r s e n v r i e n d e n

Het belang van boeken in huis onderstreept de stimulerende rol van de ouders. Het gezin is het startpunt van de lees- en literaire ontwikkeling van kinderen. De positieve spiraal kan hier al vanaf de babyleeftijd in gang worden gezet. Zo blijkt uit het onderzoek van Notten (2011) dat ouders die veel lezen, voorlezen, thuis praten over boeken en veel boeken in huis hebben, het leesplezier overdragen op hun kinderen. Die lezen daardoor op latere leeftijd zelf meer, zijn leesvaardiger en schoppen het verder in het onderwijs. De geschiedenis herhaalt zich. Zij zullen bij hun eigen kinderen ook weer veel aandacht besteden aan leesopvoeding en leesbegeleiding. Ouders hebben een grotere invloed op de leessocialisatie dan vrienden en docenten.

Ouders die het lezen bevorderen, maken de kans dat een kind een boekenliefhebber wordt, vijf keer zo groot als ouders die het lezen niet bevorderen. Voor vrienden en vriendinnen is dit drieëneenhalf keer, voor docenten anderhalf keer.

Het laatste is groter dan het misschien lijkt: docenten hebben de minst nauwe relatie met kinderen en brengen ook de minste tijd met hen door. Hun invloed is daardoor per definitie beperkter. Dat geldt zeker op de middelbare school, waar dit door Stalpers (2007) is onderzocht. Het onderwijs richt zich van oudsher primair op de leesvaardigheid en de literaire competentie. Maar het bijbrengen daarvan kan prima samengaan met het stimuleren van positieve leeservaringen. Binnen middelbareschoolklassen bestaan grote niveauverschillen in literaire competentie. Dat dwingt docenten ertoe maatwerk te leveren. Om hen daarin te ondersteunen, ontwikkelde Witte (2008), op basis van input van docenten, een gevalideerd model met zes niveaus van literaire competentie waaraan boektitels zijn gekoppeld. Globaal lopen deze op van belevend naar reflecterend lezen. Docenten kunnen met het model hun literatuuronderwijs aanpassen aan het niveau van de leerling. Als leerlingen boeken lezen die aansluiten op hun niveau, kunnen ze vandaar steeds een treetje hoger zetten op de literairecompetentieladder. Daardoor doen ze positievere leeservaringen op dan wanneer ze boeken moeten lezen die niet op hun niveau zijn toegespitst.

Wittes model (2008) staat een meer op de leerling gerichte vorm van literatuuronderwijs voor. Dat blijkt voor een gunstige ontwikkeling van de leesattitude te zorgen, in vergelijking met literatuuronderwijs dat vooral gericht is op het overbrengen van de canon van literaire werken in de vorm van de verplichte leeslijst. Onderzoek uit de jaren tachtig wijst uit dat ruim twee derde van de leerlingen aan het eind van de middelbare school een hekel heeft aan het lezen van literatuur voor de lijst. In de jaren negentig is het beeld positiever, mits het aantal verplichte boeken niet te hoog ligt en er aandacht is voor het leesplezier en de persoonlijke leeservaring. Weer een decennium later blijkt een docent die met zijn boekadviezen en lesmateriaal aansluit op zijn leerlingen, hun houding tegenover het lezen te stimuleren. 87 procent van de onderzochte leerlingen verliet de middelbare school met een positieve leesattitude en 33 procent was zelfs uitermate enthousiast over het lezen van literatuur (Witte, Rijlaarsdam & Schram, 2008).

Het soort literatuuronderwijs dat is genoten, heeft ook een positief effect op de leesfrequentie als leerlingen volwassen zijn. Middelbare scholieren in een leerlinggerichte literatuurklas lezen op latere leeftijd meer literaire boeken dan hun generatiegenoten in een canongerichte literatuurklas. Aandacht voor het leesplezier en de leeservaring pakt dus goed uit voor het leesgedrag op latere leeftijd (Verboord, 2003).

Naast ouders, vrienden en vriendinnen en docenten, spelen ook bibliothecarissen en boekverkopers een belangrijke rol in de leessocialisatie. Uiteraard door kinderen te voorzien van een kwalitatief hoogstaand boekenaanbod, een aanbod dat zij van schrijver naar lezer brengen. Kinderen die van lezen houden, gaan vaker naar de bibliotheek. Andersom houden scholieren die een bezoek aan de bibliotheek vermijden, vaak ook niet erg van lezen (Stalpers, 2007). Voor de boekhandel is dit niet onderzocht, maar zal de situatie vermoedelijk niet wezenlijk verschillen.

3. Tijd en aandacht om te lezen

De geboeide aandacht, een van de vijf leeservaringen van Tellegen & Frankhuisen (2002), lijkt wellicht vanzelfsprekend, maar is het allerm minst. Er zijn allerlei omstandigheden waaronder mensen niet, of moeilijk in een leesflow raken. Zo kan het de lezer moeite kosten om de aandacht bij de tekst te houden, of om in het verhaal te komen. Maar ook kan eenvoudigweg de rust ontbreken om te lezen, door zowel interne afleiding (eigen gedachten, stress of zorgen) als externe afleiding (een drukke, rumoerige leesomgeving) (Tellegen & Frankhuisen, 2002).

Een rustige plaats en een rustig tijdstip, zonder externe afleidingen, zijn belangrijke voorwaarden om te kunnen lezen. In de praktijk lijken lezers zich daarvan maar al te bewust. De favoriete plek voor Nederlanders om boeken te lezen is thuis, in bed of op de bank. Het favoriete moment ligt in de avonduren, als er wordt uitgerust van een drukke (werk)dag (Stichting Marktonderzoek Boekenvak/Intomart GfK, 2012).

WERKVORMEN

4. Voorlezen

De leessocialisatie begint met voorlezen. Positieve ervaringen met voorlezen stimuleren het (voor)leesplezier (Duursma, Augustyn & Zuckerman, 2008) en het leesgedrag (Notten, 2011). Maar ze geven ook een stevige impuls aan de leesvaardigheid. Baby's, peuters en kleuters (0-6 jaar) die worden voorgelezen, groeien in vergelijking met leeftijdsgenootjes die niet worden voorgelezen uit tot betere lezers. Voorlezen kan 8 procent van de verschillen in de groei van woordenschat, ontluikende geletterdheid en beginnende leesvaardigheid verklaren (Bus, IJzendoorn, Pellegrini & Terpstra, 1994). Dit effect duurt voort gedurende de basisschool en zelfs tot in de verdere schoolloopbaan (Notten, 2011).

Voorlezen heeft invloed op verschillende onderdelen van de taal- en leesvaardigheid. Kinderen leren een boek vast te houden, letters te herkennen en dat het geschreven woord het gesproken woord weergeeft. Ook helpt voorlezen bij het ontwikkelen van fonologisch bewustzijn, mondelinge vaardigheden, woordenschatgroei en verhaalbegrip. Het is vooral het rijke en veelzijdige taalgebruik in boeken dat hieraan bijdraagt (Duursma, Augustyn & Zuckerman, 2008).

Behalve op de leesvaardigheid, heeft voorlezen ook een positief effect op de literaire competentie en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. De opbouw van de literaire competentie begint op het moment dat kinderen worden voorgelezen. Als er tijdens het voorlezen aandacht is voor het verhaal en de manier van vertellen, krijgen ze inzicht in de narratieve structuur, de spanningsboog, de fictieve status en andere literaire conventies (Van der Pol, 2010). Daarnaast draagt voorlezen bij aan hun emotionele competentie: het stelt hen in staat om adequater te reageren op gevoelens van andere mensen (Kwant, 2011).

5. Vrijlezen

Het effect van lezen in de vrije tijd op de leesvaardigheid groeit met elk leer- en levensjaar. Zo verklaart boeken lezen 12 procent van de woordenschat van peuters en kleuters, 13 procent van basisscholieren in de middenbouw, 19 procent van basisscholieren in de bovenbouw en middelbare scholieren in de onderbouw, 30 procent van middelbare scholieren in de hogere klassen en 34 procent van studenten op hogeschool en universiteit. Een kleiner oplopend effect is er voor leesbegrip, terwijl de percentages voor technische vaardigheden (basisleesvaardigheid, technisch lezen, spelling) gelijk blijven gedurende de schoolloopbaan. Het oplopende effect geldt dus vooral voor het begrijpend lezen (Mol, 2010).

Dit is de positieve spiraal van Mol (2010), die behalve voor het lezen in de vrije tijd ook geldt voor het lezen op school. Kinderen die mogen lezen uit een boek naar keuze en daar geen opdrachten en boekverslagen over hoeven te maken, scoren op tekstbegrip even goed als of zelfs beter dan kinderen die dit op school niet doen. Het gunstige effect van vrij lezen wordt sterker naarmate het gedurende een langere periode gebeurt: vrijlezenprogramma's die meer dan een jaar lopen, zorgen vrijwel zonder uitzondering voor hogere scores bij tekstbegrip. Vrij lezen is ook effectief voor andere onderdelen van de leesvaardigheid, zoals de ontwikkeling van de woordenschat, grammatica en schrijven (Krashen, 2004).

Naast leerlinggericht literatuuronderwijs, helpt ook het lezen van boeken naar keuze tijdens schooltijd om positievere leeservaringen op te doen, en zo de leesvaardigheid verder uit te breiden.

6. Praten over boeken

Boeken laten hun sporen achter in het geheugen. Ze dienen door het lezende brein 'verwerkt' te worden. Gesprekken over het boek, of dat nu gebeurt met ouders, vrienden en vriendinnen of docenten, helpen daarbij. Zo stimuleren ouders die discussiëren over boeken blijvend de leeservaringen en het leesplezier van hun kinderen. Die lezen daardoor op volwassen leeftijd zowel meer Nederlandstalige en vertaalde literatuur als detectives en romantische fictie (Notten, 2011).

Voorlezen heeft op zichzelf een positieve invloed op de leesvaardigheid, maar interactief voorlezen pakt nog gunstiger uit. Kleuters aan wie tijdens de sessie vragen worden gesteld over afbeeldingen, karakters en gebeurtenissen in het verhaal, boeken meer vooruitgang op hun woordenschat dan kleuters die 'normaal' worden voorgelezen (Mol, 2010).

Juist voor de complexere onderdelen van de leesvaardigheid, waarop Nederlandse leerlingen relatief slecht scoren volgens pisa en pirls, kunnen boek gesprekken helpen. Praten en discussiëren over het boek vergemakkelijkt het leggen van verbanden tussen de tekst en eigen kennis en ervaringen.

Hoe motiveer ik mijn collega's?

Wat motiveert mensen precies? Een medewerker kan wel keurig zijn kunstje uitvoeren omdat zijn baas dat zo graag wil of omdat hij daar goed voor wordt beloond. Maar de motivatie komt in dat geval niet van binnenuit. Hij is extrinsiek. Veel sterker is de motivatie wanneer hij vanuit de medewerker zelf komt, ofwel intrinsiek is, zo merkte wetenschapper McClelland 25 jaar geleden al op. Die intrinsieke motivatie, ofwel een aangenaam gevoel van gedrevenheid, daar gaat het dus om.

Innerlijke gedrevenheid is immers een prettiger en intenser gevoel dan het klaren van een klusje omdat daar zo'n leuke beloning tegenover staat. De beloning mag dan leuk zijn, het klaren van de klus zelf hoeft dat voor de medewerker niet te zijn.

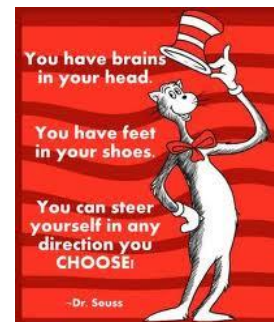
Motiveren is maatwerk

Hoe zorg je er als manager nu voor dat mensen intrinsiek gemotiveerd raken?

Daar hoeft je niet zoveel voor te doen want de motivatie zit al in mensen zelf, doe dus het volgende:

- Spreek deze motivatie aan,
- schep hiervoor randvoorwaarden,
- wees meer coach dan leider.

Belangrijk is in dit geval om te weten wat een medewerker drijft en ervoor te zorgen dat hij zijn passie kwijt kan in zijn werk.

Motiveren is dus niet alleen mensenwerk, maar vooral ook maatwerk. Het betekent dat je moet weten wie je collega's zijn en wat hen motiveert. Pas als dat je weet kan je beginnen met het scheppen van de randvoorwaarden om de intrinsieke motivatie wakker te schudden.

De randvoorwaarden

Een randvoorwaarde is bijvoorbeeld om ervoor te zorgen dat je collega's op de juiste plaats in de organisatie zit. Ook hier geldt dat een beetje vragen en communiceren wonderen doet.

Belangrijke randvoorwaarde is ook de mate van keuzevrijheid waarover een collega beschikt. Des te meer vrijheid, des te meer de intrinsieke motivatie kans krijgt zich te manifesteren. Hoe meer keuzes men zelf kan maken, en hoe meer men zelf oplossingen kan bedenken en aandragen, hoe verantwoordelijker men zich voelt. En hoe meer voldoening er behaald kan worden.

Maar voor niets gaat natuurlijk de zon onder. Mensen zijn nu eenmaal ijdel en zien graag wat hun eigen bijdrage is geweest aan de klus die ze hebben geklaard. Hun persoonlijke invloed op het werk moet dan ook duidelijk en zichtbaar zijn. Want hoe gedreven een mens ook is, hij wil uiteindelijk toch het resultaat zien en horen van zijn inspanningen, en daarvoor het liefst nog een schouderklopje ontvangen.

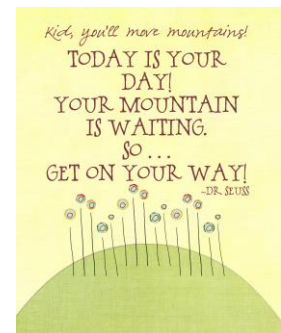
Gezamenlijk belang

Mensen zijn gemotiveerd als ze het **gezamenlijke belang** duidelijk zien en daar ook hun eigen voordeel in ontdekken, als ze dingen kunnen doen die hun interesses op z'n minst niet schaden of als iets andere voordelen met zich brengt. Vaak zijn deze belangen deels niet duidelijk, deels niet uitgesproken en zijn de afspraken ook niet hierop afgestemd. Daardoor komt het dat vervolgens mensen ja zeggen en nee doen. Want ze hebben letterlijk niet genoeg interesse/belang bij de oplossing.

Probeer alle verschillen in interesses en belangen op tafel te krijgen. Wat is jouw interesse, wat is dat van je collega, wat is het belang van het bedrijf, en wat zijn de belangen, interesses en behoeften van de andere collega's die meewerken aan het project?

Vraag daar goed naar door, stel liever drie vragen meer dan één te weinig.

- Wat wil iedereen en wat wil men niet?
- Waarom wil men iets niet?
- Welke zorgen hebben de anderen?
- Wat ziet men als plicht of verantwoordelijkheid?
- Wat zijn taken die men graag doet, wat minder en waar mist men de middelen (tijd bijvoorbeeld) om iets te doen?

Misschien liggen daar kansen verscholen die jullie nu niet zien. Wat is het algemene doel en wat heeft iedereen daar aan? Is dat duidelijk geformuleerd en staat daar ook iedereen achter? Wat kun jij ruilen voor hun inzet? (Bijvoorbeeld: jij doet iets anders voor ze in ruil voor een activiteit).

Maak heldere afspraken: waar mag je iemand op aanspreken? Is het duidelijk wat iedereen beloofd en kan iedereen zijn beloftes ook nakomen? En ga de mensen ook daar op aanspreken: het is makkelijker ze aan te spreken op iets waar ze zelf hebben ingestemd dan op dingen die hun door de strot zijn geduwd of waar ze het nut niet van inzien.

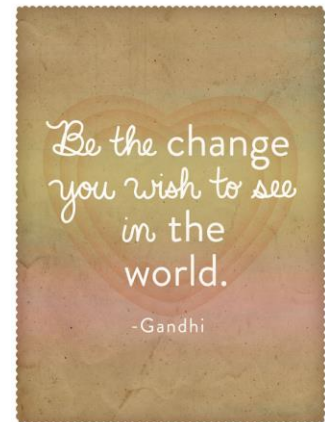
Bij dit proces is het ook handig op te letten waar onderliggende conflicten thuis horen: vaak speelt een conflict tussen twee collega's die eigenlijk tussen een collega en de leiding thuis hoort. Ik bedoel daar het volgende mee: als iemand in een projectgroep gaat plaatsnemen moet het ook duidelijk aan hem zijn gedelegeerd. Als iemand het niet eens is met zijn opdracht en de doelen ervan, dan hoort die dat met de leidinggevende uit te vechten en niet met een collega die daar de gedupeerde van is. Let dus op dat jij niet een conflict met een collega aangaat over zijn taken, die eigenlijk op het bord van de leiding thuis hoort.

Kijk ook waar jij een probleem met de leiding hebt: als je een project moet trekken horen daar ook middelen en randvoorwaarden bij: mankracht, tijd etc. Als daar onvoldoende voor is gezorgd, spreek de leidinggevende hierover aan.

Zo gaat je team voor je rennen

door Fee Naaijken, 18-08-2009

'Schijngedrag' is dé boosdoener in het bedrijfsleven: onzekerheid, machtswil, status, compensatiegedrag en angst. Dit zijn emoties die frustraties in de hand werken en talent onvoldoende aanspreken. Dat is de overtuiging van Bert-Jan van der Mieden, team- en executive coach en oprichter van coachingsbureau Pyramide. In 2004 schreef hij het boek De mens in de 21^e eeuw, waarin hij onder andere de bewustwordingspsychologie uitlegt en het daarop gebaseerde bewustwordingsmanagement.

4 stappen om als leidinggevende mensenkennis op te bouwen

Volgens Van der Mieden zijn managers pas in staat om invloed uit te oefenen op hun werkomgeving als sprake is van wederzijds vertrouwen. Daarvoor heeft een leidinggevende mensenkennis nodig. Elke manager kan deze volgens de bewustwordingscoach ontwikkelen aan de hand van het mensmodel:

De schijnpersoonlijkheid

Deze kenmerkt zich door minderwaardigheidsgevoelens, onzekerheid, angst en afhankelijkheid. Een voorbeeld: 'Een collega die jou met onzekere stem toestemming vraagt om een project op te pakken, geef je dat project niet. Die zal wel iets verbergen, denk je. Terwijl die trilling in zijn stem eigenlijk voortkomt uit de angst om afgewezen te worden.'

Het zelf

Deze kant is gericht op de persoonlijke werkdoelstelling van je medewerkers. Wat wil je bereiken? Waar ligt je passie? Waarom ga je 's ochtends naar je werk? Die drijfveren zetten mensen in beweging.

Deze twee persoonlijkheden zitten elkaar in de weg. Onzekerheid zorgt ervoor dat mensen veilige keuzes maken en niet te kennen geven welke carrière ze eigenlijk ambiëren. Terwijl iemand best meer verantwoordelijkheid wil, maar die niet krijgt door die onzekerheid. Een goede manager, meent Van der Mieden, kent deze beide kanten en anticipeert daarop. Hoe leer je die persoonlijkheden kennen?

Stap 1: begin bij jezelf

Als je van een ander openheid verwacht over zijn angsten en ambitie, begin dan bij jezelf. 'Durf je kwetsbaarheid te erkennen. Ik ben ervan overtuigd dat je pas goed met een ander communiceert als je met jezelf kunt communiceren.'

Stap 2: herken angsten

Als managers hun eigen zwakke plekken kennen, zien ze die ook bij hun medewerkers. En kunnen ze daar makkelijker begrip voor opbrengen. 'Dat betekent niet dat als iemand tijdens een vergadering woedend op tafel slaat, jij dat goed moet praten. Maar probeer wel te begrijpen waar die woede vandaan komt.'

Stap 3: bouw een vertrouwensband op

Een vertrouwensband bouw je niet op in een week. Sommige werknemers houden de boot stelselmatig af, weet Van der Mieden uit ervaring. Toch adviseert hij op zulke momenten door te zetten. 'Informeel bij ziekte hoe het werkelijk met iemand gaat. Of vraag wat iemand vindt van een bepaald nieuwsbericht. Hopelijk denkt die medewerker na een tijdje: hé, hij heeft wel een luisterend oor.'

Stap 4: verdiep je in andermans drijfveren

De volgende stap naar optimale invloed op je team is het leren kennen van andermans ambities. Wat willen je medewerkers bereiken? Stel die vraag niet alleen tijdens een beoordelingsgesprek, maar ook informeel bij de koffieautomaat. De één wil zijn talent optimaal inzetten, de ander werkt aan een betere wereld en de derde wil simpelweg doen wat hij leuk vindt.

Managers die weten wat de ambities van hun medewerkers zijn, kunnen ze op die drijfveren motiveren. Mits hun schijnpersoonlijkheid niet tot verborgen wantrouwen leidt. 'Als je beide kanten van mensen kent en je laat merken dat je daar rekening mee houdt, dan rennen ze voor je.'

*"Be who you are and
say what you feel,*

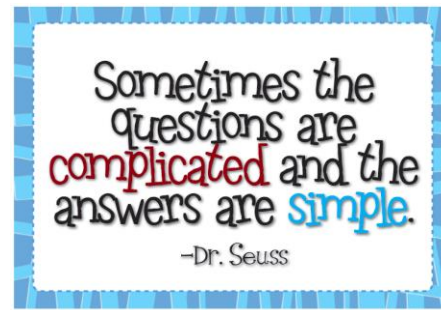
*because those who mind
don't matter,*

*and those who matter,
don't mind."*

Dr. Seuss

Een goed gesprek met je collega kan uitkomst bieden.

Een gedemotiveerde collega hoeft helemaal geen nare of luie collega te zijn. Hij/zij wordt niet gemotiveerd door zijn/haar werk. En als je wilt weten wat de reden hiervan is, dan is er maar één manier om er achter te komen en dat is het vragen, ook als het om een naaste collega van je gaat!

Ieder mens is uniek en iedereen heeft zo zijn eigen 'satisfiers' en dissatisfiers'.

De één wil meer verantwoordelijkheid en meer ruimte om zijn eigen werk en tijd in te delen. De ander wil graag een promotie of meer waardering. Het de kunst om in het gesprek een evenwicht te vinden tussen je eigen belang en dat van je collega. Want vaak raakt het gedrag van je collega jouw werk en betekent het dat jij of een andere collega een stapje harder moet zetten om het werk af te krijgen.

Zodra je erachter bent waar een medewerker of collega gemotiveerd van raakt, kun je samen een plan maken:

- Een collega die onzeker is en behoefte heeft aan bevestiging, kun je regelmatig een oprecht compliment geven.
- Een projectmedewerker die 'last' heeft van het gedrag van een ander projectlid, kun je aanbieden met zijn drieën om de tafel te gaan zitten om mogelijke problemen op te lossen.
- Een collega die meer aankan kun je een meer verantwoordelijke taak aanbieden.

Wees creatief en betrek je collega bij het bedenken van een oplossing.

Maak er wel een gedeelde verantwoordelijkheid van, want jij kunt hen niet motiveren, dat kunnen ze alleen zelf! Wel kun je zorgen voor een luisterend oor en proberen de werkomstandigheden af te stemmen op de 'satisfiers' van je collega's. En blijf ook daarna in gesprek, je zult merken dat de (oprechte) aandacht al motiverend kan werken.

**"Think left and think right
and think low and think high.
Oh, the things you can think up
if only you try!"**

- Dr. Seuss

TwistedSifter.com

Leerlijn fictie

Jeugdliteratuur

Leesplezier is nadrukkelijk het hoofddoel bij het fictieonderwijs van bruutTAAL.

Is het geen verloren zaak om kinderen nog aan het lezen te krijgen op de middelbare school? Nee. We hebben niet de illusie van iedereen een lezer te kunnen maken, maar we gaan wel proberen om iedereen te laten ervaren dat een mooi verhaal je kan verrijken, dat in stilte lezen een genot kan zijn, dat verzonnen verhalen vaak echter zijn en je meer kunnen raken dan al het reallife geweld op tv.

Hoewel een leesverslag persoonlijk kan zijn en je al schrijvend inzicht kan opleveren, is bruutTAAL er geen voorstander van om leerlingen structureel een x-aantal van die verslagen per jaar te laten maken. Ook het lezen ervan is niet altijd een onverdeeld genoegen.

Aidan Chambers heeft in *De leesomgeving*¹ en *Vertel eens*² aangegeven hoe je met jeugdliteratuur in klassen kunt werken. Duidelijk wordt dat als je het belangrijk vindt dat leerlingen lezen, dat je dat dan ook belangrijk moet maken. In tijd en aandacht, zodat leerlingen merken dat jij als leraar het goed bestede tijd vindt om te lezen en om over je leeservaringen te praten.

Boekengesprek

In een boekengesprek praten leerlingen met elkaar over een boek dat zij allemaal gelezen hebben. Om het gesprek op gang te brengen en te houden stelt Chambers 4 basisvragen voor als opening. Je behandelt ze vraag voor vraag en schrijft opmerkingen/antwoorden van leerlingen op het smartboard:

1. Wat vond je leuk, mooi of goed aan dit boek?

- Wat is je opgevallen?
- Waar had je meer over willen lezen?

¹ Chambers, A. (1995). *De leesomgeving, Hoe volwassenen kinderen kunnen helpen van boeken te genieten*. Amsterdam: Querido

² Chambers, A. (1995). *Vertel eens, Kinderen, lezen en praten*. Amsterdam: Querido

2. Wat vond je niet leuk?

- Waren er stukken die je vervelend vond?
- Heb je stukken overgeslagen? Welke?
- Als je het boek niet uit hebt, waar ben je dan opgehouden met lezen en waarom daar?

3. Wat was er moeilijk of onduidelijk?

- Wat vond je vreemd?
- Was er iets dat je nog nooit in een boek bent tegengekomen?
- Was er iets dat je totaal verraste?
- Waren er dingen die niet klopten?

4. Zag je bepaalde patronen of verbanden?

Er komen antwoorden en vragen op het bord te staan. Leerlingen wisselen met elkaar en met de leraar van gedachten over het gelezen boek. De leraar is de gespreksleider en probeert leerlingen betekenisvol met elkaar te laten praten

Samenvattende slotvragen:

- Hoeveel verschillende verhalen worden in dit boek verteld?
- Wat zou je iemand anders nu over dit boek willen vertellen?

Elk boek heeft speciale kenmerken qua vorm, taal en inhoud. In een boekengesprek kunnen die bijzonderheden spontaan genoemd worden, maar soms helpt het stellen van een vraag het bevorderen van inzicht in de verteltechniek. Vragen die hiertoe bijdragen:

- Hoe lang duurt het verhaal?
- Over wie gaat dit verhaal?
- Welke verhaalfiguur boeide jou het meest?
- Wie vertelt dit verhaal?
- Waar speelt het verhaal zich af?
- Is het verhaal verteld in de eerste persoon of de derde persoon? Is dat een verhaalfiguur of iemand die buiten het verhaal staat?
- Keek je vanuit één figuur of vanuit meerder figuren het verhaal in?

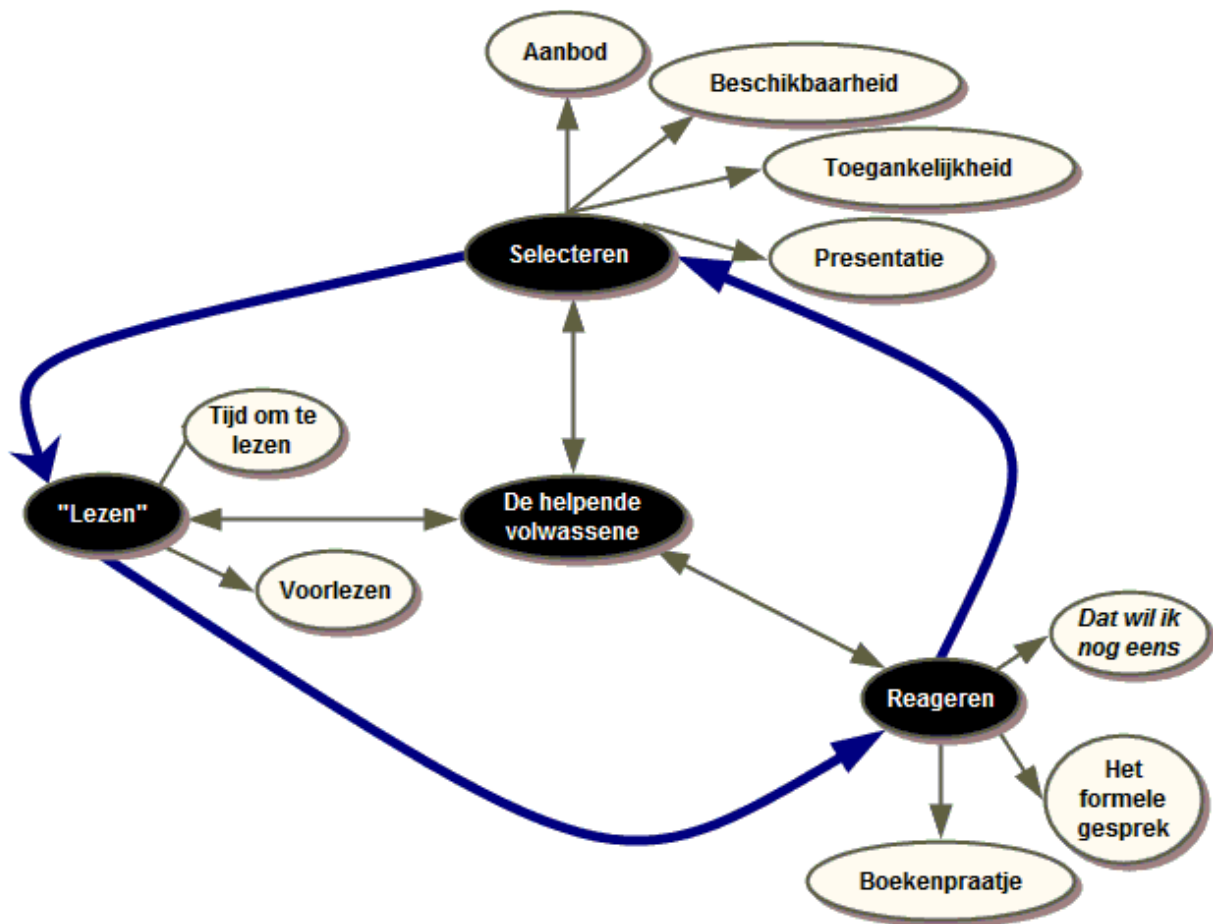
Bepaal zelf of je het de moeite waard vindt om deze technieken te benoemen, of dat je dat bewaart voor de bovenbouw.

Chambers waarschuwt voor het gebruik van de vraag “Waarom?” In de eerste plaats vindt hij het woord agressief en bedreigend klinken, alsof je overhoord wordt. Verder is de vraag te groot, te veelomvattend. Hij stelt het neutrale: “Vertel eens” voor.

“Ik vind het boek niet leuk”, beantwoord je met “Vertel eens”; neutraal en geïnteresseerd.

“Goed praten over boeken is op zichzelf een hoogwaardige activiteit. Het is ook de beste voorbereiding voor een zinvol gesprek over andere zaken. Door kinderen aan te moedigen over hun leeservaringen te praten, help je hen inzicht te krijgen op wat zij met hun leven willen en kunnen”.³

Chambers ontwierp het ‘diagram van de leescirkel’.

Het belang van (hulp bij) selecteren is duidelijk: Je kunt pas lezen als je je keuze hebt bepaald; je kunt pas praten als je weet waarover.

Het woord “lezen” staat tussen aanhalingstekens omdat Chambers daarmee het leesspel bedoelt: Kinderen nemen daaraan deel als:

³ Chambers, A. (1995). *Vertel eens, Kinderen, lezen en praten*. Amsterdam: Querido

- Tekstschrijver (de tekst herschrijven)
- Regisseur (de tekst uitleggen)
- Acteur (de tekst spelen)
- Toeschouwer (actief reageren op de tekst)
- Criticus (becommentariëren, uitleggen en bestuderen)

Het praten over boeken is gebaseerd op drie manieren van ‘delen’

1. Het delen van enthousiasme
2. Het delen van moeilijkheden
3. Het delen van patronen

BruutTAAL stimuleert het samen lezen van boeken, door in samenwerking met Kidsweek/7Days en Lemniscaat diverse boekenpakketten aan te bieden.

Als school, als leraar kun je lezen op verschillende manieren stimuleren:

1. Werk samen met de plaatselijke bibliotheek. Daar zit veel deskundigheid, ook op het gebied van jeugdliteratuur. Zij kunnen het onderwijs ondersteunen door:

- te adviseren over de collectie van de schoolbibliotheek;
- de schoolbibliotheek aan te vullen met wisselcollecties;
- pakketten te maken voor klaslokalen, waardoor boeken beschikbaar zijn voor het ‘vrij’ lezen;
- presentatiematerialen over jeugdliteratuur.

2. Creëer leesplekken: in school, in de klas. Deze leesplekken hebben eenvoudige, duidelijke regels: er wordt alleen maar gelezen en het is ten strengste verboden om anderen daarbij te storen. Een leesplek heeft lekkere stoelen, banken, kussens en een enkele tafel en is iets anders dan een bibliotheek; daar moet gekozen en geadministreerd worden en dus praat en overleg je daar.

3. Geef leestijd, ook in de les, juist in de les. Maak belangrijk wat je belangrijk vindt. Begeleid het lezen van de individuele leerlingen door ze veel boeken uit te laten proberen. Als kinderen alleen de voorgeschreven boeken lezen zullen zij moeite hebben om een eigen smaak of voorkeur te ontwikkelen. Als een kind uitsluitend pulp leest, dan doe je daar (te zijner tijd) iets aan, maar besef wel dat zowat elke goede lezer heeft op enig moment in zijn leescarrière met plezier pulp gelezen heeft. Ieder kind moet leren kiezen en als een leerling een boek mag accepteren dan wel afwijzen, zal hij sneller eisen gaan stellen aan zijn leesmateriaal dan wanneer de leraar hem probeert te vertellen wat goed is en wat niet. Kinderen van 12-14 jaar kunnen (na oefening) een stilleestijd van ongeveer 3 kwartier aan.

4. Lees voor, zeker als je het kunt. En als je het niet kunt, oefen dan. Een goedgekozen verhaal(fragment) voorgelezen krijgen, geeft enorm veel zin om zelf (verder) te lezen.

5. Nodig een schrijver/uitgever/illustrator/boekhandelaar uit.

6. Laat kinderen ervaringen uitwisselen, vriendjes/vriendinnetjes zijn een belangrijke bron voor het doorgeven van succeservaringen.

- Leg een kaartenbak aan, waarin ze elkaar boeken kunnen aanraden. Maak samen met de klas een format, waardoor dat past bij de leeftijdsgroep.
- Laat boekenpraatjes houden.
- Organiseer een tentoonstelling, waarin (groepjes) leerlingen hun favoriete schrijver/ reeks/ boek/ verhaalfiguur presenteren.
- Maak een 'boekenbord' waarop iedereen alles mag publiceren wat te maken heeft met boeken, zolang maar herkenbaar is over welk boek het gaat: een mooi fragment, een aanbeveling, een kaft (eventueel eigen ontwerp), een gedicht naar aanleiding van een boek, creatieve boekverwerkingen.

De literatuurlessen van BruutTAAL helpen leerlingen de diepte in te gaan met het verwerken van hun leeservaring, de creatieve verwerkingsopdrachten spreken aan en bereiden voor op een structuuranalyse met inzicht in de bovenbouw.

Gebruik het boekengesprek eens om het leesverslag vervangen en merk dat leerlingen méér van zichzelf laten zien in een gesprek dan in dat boekverslag.

Het met elkaar praten over het gelezen boek levert bovendien een verdieping van de leeservaring op.

Misschien controleer je minder of iedereen het gelezen heeft, maar als je deze werkvorm regelmatig gebruikt, zullen er ook meer lezers komen; niemand sluit zichzelf graag buiten.

Poëzie

In 2007 verscheen bij het SLO *Ga met een blauw paard dwars door de hoogste bergen*⁴, een leerlijn poëzie schrijven en lezen voor het voortgezet onderwijs. Ebbers en Steeghs formuleren daarin een leerlijn die laat zien hoe leerlingen kunnen groeien als zij regelmatig met poëzie bezig zijn. Zowel lezend als schrijvend.

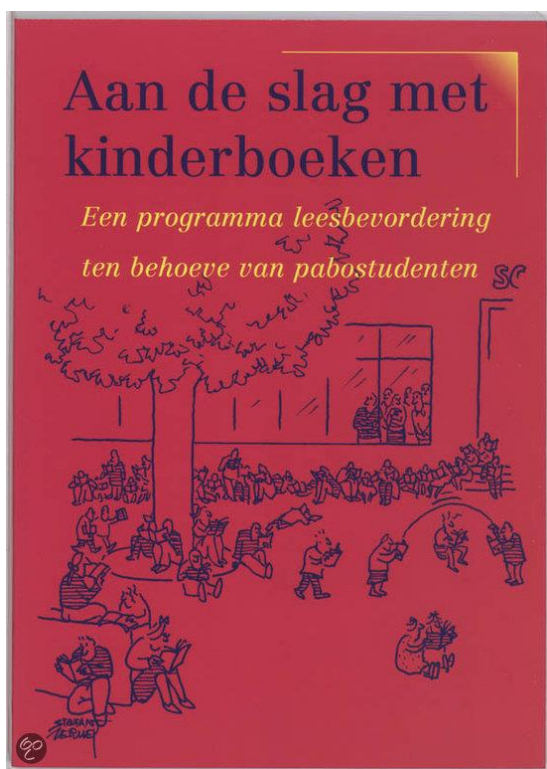
Een ander interessant dossier over dit onderwerp is te vinden op www.poeziecentrum.be: het Dossier *Poëzie en onderwijs*. Een grote verzameling van artikelen van schrijvers, leraren en theoretici. Grote lijn in dit dossier is dat theoretische kennis zeker niet het uitgangspunt van poëzieonderwijs moet zijn, maar als leraar help je je leerlingen een stuk op weg als je ze wel met taal laat spelen en wijst op de vele mogelijkheden die je als taalgebruiker hebt met je taal.

BruutTAAL wil leerlingen door poëzieonderwijs:

- een eigen taalgevoel laten ontwikkelen;
- een eigen smaak laten ontwikkelen;
- kennis laten maken met mooie taal;
- gevoelig maken om te observeren;
- veel technieken aandragen om schrijfproducten te verfraaien;
- laten ervaren dat secuur lezen en secuur schrijven wat oplevert.

In klas 2 is dan ook een van de kernlessen een poëzieopdracht. Verder zijn er diverse keuzelessen te vinden in het materiaal voor klas 1, 2 en 3. Veel van die opdrachten kun je overigens (tot plezier van de leerlingen) vaker laten doen. Denk bijvoorbeeld aan *Verfilm een gedicht*. Een jaar ouder, een jaar wijzer, een jaar handiger; de opdracht wordt nog mooier gemaakt dan de eerste keer. (Het voorbeeld op de site: *De Laatste Brief – Bertus Aaffjes* is gemaakt door Lisa die in de derde vroeg of ze die opdracht uit klas 1 nog eens mocht doen.)

⁴ Ebbers en Steeghs (2007). *Ga met een blauw paard dwars door de bergen*. Enschede: SLO

In het boek *Aan de slag met kinderboeken* zijn de hoofdstukken -De rol van de leerkracht- en -Lezen en leesbevordering organiseren- interessant voor de leescoördinator.

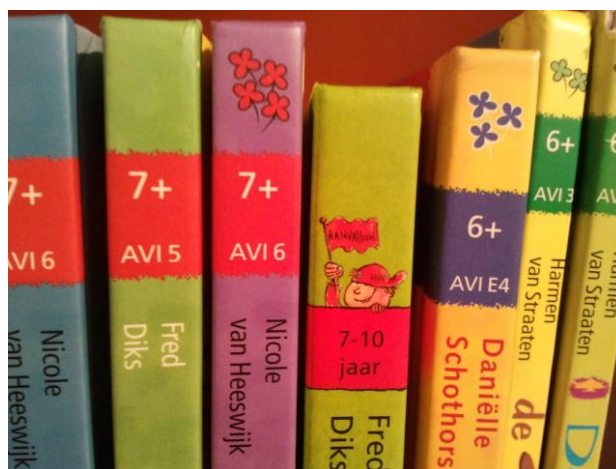
Het hoofdstuk -Op goede grond- uit het boek *Leesbeesten en boekenfeesten* is een ook een aanrader.

De zin en onzin van AVI

Ben je doodongerust omdat je kind nog maar AVI 2 haalt en de buurjongen al AVI 4? Is je kind onzeker omdat het niet snel genoeg een niveau hoger geraakt? Het AVI-leesniveau is vaak een etiket dat kinderen opgeplakt krijgen. Maar het AVI-systeem meet enkel de technische leesvaardigheid en zegt niets over wat er echt toe doet: begrijpen wat je leest én leesplezier.

Wat test een AVI-toets?

AVI test louter het technische leesniveau van je kind. In de praktijk betekent dit dat je kind een tekst voorleest terwijl de leraar de tijd opmeet. Aan de hand daarvan krijgt hij een AVI niveau toegekend. Wie tijdens een AVI-toets een tekst aan een voldoende vlot tempo kan lezen, mag over naar een volgend AVI-niveau. Ook boeken krijgen een AVI-aanduiding. Zo zie je meteen welke kinderboeken afgestemd zijn op het leesniveau van je kind.

Struikelen over woorden

Het juiste boek bij het juiste kind krijgen. Dat is althans de bedoeling van AVI, maar in de praktijk is het vaak anders, vindt juf Sofie Goorden van de Sint-Ludgardis openluchtschool in Schilde. “Kinderen moeten tegen de klok een tekst lezen om een bepaald AVI-niveau te halen. Maar wat doe je met een kind dat heel graag leest, maar traag is in hardop lezen? Of een kind dat struikelt over zijn woorden, alleen maar omdat het toets is? Het AVI-niveau dat zo’n kind krijgt, kan toch nooit een maatstaf zijn om een passend boek voor dat kind te vinden?”

“Leraren voelen wel aan dat een te sterke nadruk op technisch lezen niet goed is voor het leesplezier”, zegt Saskia Timmermans, onderzoeker aan het Centrum voor Taal en Onderwijs naar de zin en onzin van het AVI-systeem. . “Toch houden leraren nog heel sterk vast aan het AVI-systeem. Nochtans zijn *de AVI-niveaus achterhaald en geven ze een onvolledig beeld van leesvaardigheid*. AVI komt ook niet overeen met de eindtermen over lezen, want die leggen de nadruk op begrijpend lezen en leesplezier. *De AVI-aanpak is wél waardevol voor beginnende lezers*. In het eerste leerjaar moeten kinderen immers leestechische stapjes leren zetten: klanken oefenen, woorden herkennen ... Het AVI-systeem helpt om te na te gaan of hen dat lukt.”

Vijfvingertest

Ook juf Ann Melotte van de Vrije Basisschool De lettermolen in Zonhoven heeft het AVI-systeem naar de achtergrond verbannen. “Ik ben begonnen met een eigen leesbib op school. De boeken staan geordend per thema en niet per AVI-niveau. Ik heb bakken vol strips, kranten en tijdschriften meegebracht. Ik stop er informatieve boeken en sprookjes tussen. Er moet voor ieder wat wils zijn. *Ik probeer de interesses van mijn leerlingen te kennen.*”

Wanneer juf Ann met haar lezertjes naar de bib in de buurt gaat, laat ze hen de ‘vijfvingertest’ toepassen. “Eerst mogen ze voelen aan het boek dat ze gekozen hebben. Ze kijken naar de kaft en lezen de titel. Spreken die hun aan? Dan lezen ze de eerste bladzijde en tellen de woorden die ze moeilijk vinden op hun vingers. Hebben ze meer dan vijf vingers vol? Dan kiezen ze beter een ander boek en start de vijfvingertest opnieuw.”

Aanbod beperkt

“In mijn klas zijn boeken even vanzelfsprekend als potloden en krijt”, zegt Anne Loodts van basisschool Delta in Oud-Turnhout. *“Het aanbod van AVI-boeken is te beperkt* voor mij, want in al mijn lessen sluipen boeken binnen. Als mijn minst sterke lezer tijdens een les techniek een boek over kranen meebrengt omdat hij later kraanbestuurder wil worden, dan weet ik dat mijn aanpak werkt.” Juf Ann Melotte neemt als zorgjuf de AVI-toetsen wel nog af in het tweede leerjaar. “Leerlingen hoeven niet te weten welk AVI-niveau ze halen, maar ik wil nagaan of mijn leerlingen leestechisch vooruitgang maken.”

Dat kan ook op een andere manier, vindt onderzoeker Saskia Timmermans. “Je kunt beter een goede toets begrijpend lezen afnemen. Dan vang je twee vliegen in één klap. Want als je leerlingen begrijpen wat ze lezen, weet je zeker dat ze ook technisch goed lezen. *Het verleidelijke aan AVI is dat het meetbaar is.* Het geeft je het gevoel dat je het leesniveau van je leerlingen in kaart brengt. Maar *het doel van lezen is altijd: begrijpt een leerling wat hij leest? Dat test je niet met een AVI-toets.*”

Houd lezen leuk!

- Staar je niet blind op het AVI-niveau van je kind, maar focus op het leesplezier. Laat je kind lezen wat het wil lezen, ook al haalt het op school een hoger of lager AVI-niveau.
- Laat zien hoe leuk lezen is. Plan samen leestijd in, waarin jij ondertussen ook zelf je favoriete boek leest.
- Ga met je kind naar de bibliotheek. Leer het boeken kiezen.
- Blijf voorlezen! Kinderen genieten van luisteren naar verhalen. Het motiveert hen om zelf ook te lezen.

Het belang van voorlezen

Voorlezen is om te beginnen gezellig. Bijna iedereen kent het wel: met één of meer kinderen op een bank bij elkaar zitten en zo samen een verhaal beleven. Het geeft plezier en je maakt gemakkelijk contact. Kinderen maken kennis met het verschijnsel verhaal en leren verschillende soorten verhalen kennen. Soms prikkelt een verhaal de fantasie en verbeelding. Soms is er veel herkenning en geeft het boek een kind houvast en uitleg (zo gaat het bij de dokter). Of leert het kind een emotie herkennen (bang, blij, bedroefd, boos). En onwillekeurig wordt er cultuur doorgegeven. Als u kinderen van jongs af aan voorleest, maakt u het enthousiast voor boeken en wil het kind zelf leren lezen.

En onwillekeurig wordt er cultuur doorgegeven. Als u kinderen van jongs af aan voorleest, maakt u het enthousiast voor boeken en wil het kind zelf leren lezen.

Voorlezen kunt u daarnaast inzetten om kinderen op speelse wijze van alles te leren: het leent zich goed voor de ontwikkeling van taal en denken. Denk aan de uitbreiding van woordenschat. U kunt nieuwe woorden wellicht aanwijzen op een illustratie of uitleggen of voordoen. Ook leert het kind onwillekeurig over zinsconstructies en taaluitingen. En het kind wordt uitgedaagd zelf te reageren en taal actief te gebruiken. U kunt het tot gewoonte maken om nu en dan tijdens en na het voorlezen vragen te stellen.

Door verhalen doen kinderen veel kennis op. Ze leren tegenstellingen kennen, vormen, kleuren, van alles over dieren, mensen (familie/beroepen, karakters) en alledaagse handelingen. Ook leren ze een verhaallijn kennen en zien ze hoe je problemen kunt oplossen. U kunt ook het kind uitnodigen zelf een oplossing te bedenken ('wat zou jij doen?'). Door voor te lezen leert een kind zich te concentreren en te luisteren.

We willen op deze website aan volwassenen die aan kinderen voorlezen, laten zien wat u met een boek of verhaal kunt doen, maar ook welke activiteiten rondom een boek mogelijk zijn. Het ene kind is namelijk van nature talig ingesteld, een ander leert meer door te doen. Het ene kind is gek op zingen en bewegen, het andere knutselt liever. We weten steeds meer over meervoudige intelligentie en we willen op deze website hieraan aandacht besteden. Bij *De Jas die verrast* (een kindertuniek) zijn op de [Doet-pagina](#) leuke digitale verhaaltjes en ook allerlei ideeën te vinden om met de kinderen uiteenlopende activiteiten te doen.

En of dit nog niet genoeg is ... we laten op de [Goed-pagina](#) zien hoe u boeken en verhalen kunt gebruiken om de 'taal van het hart' in kinderen te stimuleren. U kunt hen leren dat behulpzaamheid, moed, geduld, vriendelijkheid, vrijgevigheid prettige eigenschappen zijn die iedereen (in àlle culturen!) waardeert. Het wereldwijd verspreide deugdenproject heeft eenvoudige strategieën rondom onze innerlijke kwaliteiten ontwikkeld om een vreedzamere, respectvollere wereld te scheppen.

En er zijn vast en zeker nog meer redenen te noemen waarvoor voorlezen goed is. Onlangs verscheen er een artikel over de waarde voor de sociaal-emotionele ontwikkeling om als volwassene mee te lezen en te praten over emoties. Hierdoor krijgen kleuters beter complexe emoties zoals verlegenheid en jaloezie in de gaten. Aletta Kwant promoveerde op dit onderzoek.

Initiatiefneemster van **voorlezendoeetgoed.nl** is kinderboekenschrijfster Hieke van der Werff (**www.hiekevanderwerff.nl**) die al graag voorleest vanaf het moment dat ze zelf kon lezen. Hieronder staat de lijst van 77 tweets met steeds een reden waarom voorlezen belangrijk is.

1. **Woordenschat:** hoe weet je anders wie/wat Roodkapje, een wolf en een houthakker zijn. Of een Gruffalo?
2. **Maakt blij:** elk verhaal voelt als het uitpakken van een kadootje.
3. **Aandacht:** door samen een boek te lezen geef je aandacht aan je kind.
4. **Taalontwikkeling:** je kind: 'hij heeft het koekje opgeeten.' jij: 'ja, hij heeft het koekje opgeeten.' (Ken je het boek Koekjes al? Heel leuk!)
5. **Gezellige sfeer:** met zijn vijven op de bank, samen van een verhaal smullen.
6. **Verbeelding:** even in een andere wereld zijn. Heerlijk!
7. **Rustgevend:** Krijg je je energieke kleuter niet naar bed? Pak eens een boek!
8. **Contact:** een prentenboek nodigt uit om samen te kijken en indrukken te verwoorden, wat contact inhoudt.
9. **Houvast:** Verhalen kunnen kinderen houvast geven: 'Kijk, zo gaat het bij de tandarts...'
10. **Esthetische ontwikkeling:** je leert kinderen om iets mooi te vinden!
11. **Filosoferen:** 'Dat vind ik heel moedig van haar. Wat is moed eigenlijk?... Kun je ook te moedig zijn?'
12. **Sociaal-emotioneel:** door mee te lezen krijgt een kleuter ook grip op complexere emoties. (lees Aletta Kwant)
13. **Begrip:** Door voor te lezen bij anderen thuis: meer **begrip en verdraagzaamheid** tussen verschillende culturen.
14. **Meervoudige intelligentie:** voorlezendoeetgoed, **vooral** als je **allerlei werkvormen** aanbiedt (toneel, muziek, bewegen, spel, knutselen, *verven*)

15. **Ontspanning:** voor het kind en jezelf. Of zit je zelfs tijdens het voorlezen nog te twitteren?!
16. **Verhalen:** Kinderen maken kennis met het verschijnsel verhaal en leren verschillende soorten verhalen kennen (een dag zonder verhaal is voor mij als een dag zonder zon).
17. **Genres** binnen prentenboeken: kinderen leren fantasieverhalen, sprookjes, voelboeken, telboeken, versjesboeken enz. kennen.
18. **Concentratie.** Voorlezen is goed voor de concentratie. Vooral bij prentenboeken kunnen kinderen goed leren kijken. Dit in tegenstelling tot televisie.
19. **Rust in de tent (TSO)** Vliegen de boterhammen door de lucht? Pak eens een boek, bijv. Het grote overblijfboek!
20. **Bevordert kennis:** over dieren, voorwerpen, mensen, emoties, vul maar aan. En favoriet? De speelgoedfolder!
21. **Indirect:** voorlezendoetgoed, ook **indirect**, want wat zouden we massa's depressieve kinderboekenschrijvers hebben!
22. **Deugden:** voorlezen doet een appel op de deugden **concentratie, geduld, humor en vreugde.**
23. **Deugden:** voorlezen stimuleert betrokkenheid, creativiteit en reflectie.
24. **Herhalen** is o.a. goed voor woordenschat, grammatica en uitdrukkingen. Echt wel!
25. **Nodigt uit tot praten**, en niet alleen bij peuters en kleuters. Gisteren las ik mijn vader van 90 jaar voor.
26. **Speels:** Interactief voorlezen biedt vooral bij prentenboeken veel mogelijkheden om taal speels/ongedwongen te stimuleren. Stel bijv. vragen over de verhaallijn (wat gebeurt er, hoe lost hij het op) en over herkenning.
27. **Maakt nieuwsgierig:** vooral in combinatie met poppenkast, schatkast, *jas die verrast (zie foto)*, kortom met alles dat kinderen nieuwsgierig maakt.

28. **Emoties.** Voorlezen bevordert **het herkennen** van emoties bij anderen en het **bewust worden** van de eigen emoties.
29. Vooral als je je **voorbereidt**: denk na bij de keuze boek > leeftijd/begrip/ thema/spanningsboog (méér tips op de site).
30. Vooral als je het zelf **van te voren leest**: welke nieuwe woorden staan er: uitleggen, aanwijzen, voordoen? en herhalen!
31. **Enthousiasme voor boeken**: Een kind raakt enthousiast voor boeken en wil zelf leren lezen!
32. **Voorlezen schept een band** doordat je met het kind samen verhalen 'beleeft' en je gevoelens deelt.
33. **Participatie**: door bij gezinnen thuis voor te lezen kunnen kinderen deel gaan nemen aan de Nederlandse cultuur,
34. **Inzicht in Problemen oplossen**: door voor te lezen zien/horen kinderen hoe anderen problemen oplossen.
35. **Rekenen**: Voorlezen is niet alleen goed voor taal, maar ook voor speels leren **rekenen**. Het begint met tellen...
36. **Troost**: voorlezen en lezen geeft troost en herkenning bij pijnlijke en moeilijke omstandigheden.
37. **Soorten humor**: Door veel (prenten)boeken voor te lezen maken kinderen kennis met veel soorten humor en grapjes. bijv. Wie heeft er op mijn kop gepoept (Werner Holzwarth) of Tim op de tegels (Tjibbe Veldkamp).
38. **Tekstbegrip**: Niet alleen voor de uitbreiding van concrete woorden, maar ook voor de abstracte begrippen.
39. **Deugden/innerlijke kwaliteiten**: kinderen leren wat moed, geduld, behulpzaamheid, samenwerking is. En ook begrippen als vertrouwen, doorzettingsvermogen, assertiviteit, eerlijkheid, betrouwbaarheid en liefde.
40. **Deugden**: met oudere kinderen kun je naar aanleiding van verhalen praten over verantwoordelijkheid, respect, matigheid en andere kwaliteiten die we allemaal kunnen laten zien (zie www.deugdenproject.nl).
41. **Denken**: voorlezen stimuleert het denken al voordat je begint, stel bijv. vragen bij de omslag van een boek 'Waarover kan dit boek gaan?'
42. **Denken**: voorlezen stimuleert het denken, vooral als je tijdens of na het verhaal open vragen stelt. Begin je vragen met Hoe... of Wat... om suggestieve en gesloten vragen te voorkomen.
43. **Denken**: voorlezen stimuleert ook **je eigen denken** over **taalontwikkeling, thema's, karakters, cultuur** en stel eens een originele vraag: aan welke kleuren/muziek doet het verhaal je denken?
44. **Leergierigheid**: Voorlezen stimuleert en bevredigt de leergierigheid van jonge kinderen: 'wat...waarom?'
45. **Ook willen voorlezen!** nadoen: zodra een kind in groep 3 leert lezen, wil het ook graag aan jou voorlezen. Als jij zelf nooit een boek pakt, waarom zou je kind het dan wel doen?

46. **Mondelinge taalvaardigheid:** voorlezen lokt reacties van het kind uit: Het begint met de woordjes nazeggen... later volgen zinnen, de uitroepen, het verhaal navertellen, hun meningen en eigen verhalen. En bij voorlezen stellen kinderen uiteraard vragen, heel veel vragen...
47. **Moment van vrede:** Vaak conflicten met je kind? voorlezen is meestal een lang moment van vrede, intimiteit en plezier. Ook oudere kinderen kunnen dan nog heerlijk tegen je aan komen hangen.
48. **Inlevingsvermogen:** In boeken worden door woorden zoals voor, achter, naast, **verschillende perspectieven** geboden... wat een basis vormt voor inlevingsvermogen.
49. **Luistervaardigheid:** Door voor te lezen oefen je de luistervaardigheid van de kinderen en jezelf.
50. **Kans!** Als je de vorige 49 redenen op een rij leest, begrijp je dat een kind meer kans zal hebben om zich in veel opzichten (denken/taal, gevoel, sociaal, humor, schoolsucces te ontwikkelen tot een prachtig mens.
51. **Thema's bespreken:** het maakt thema's/onderwerpen bespreekbaar met je kind(eren). Van op de pot gaan tot praten over verliefdheid/ seksualiteit... 't laatste gebeurt nauwelijks thuis of op school!
52. **Creativiteit** voorlezen bevordert de creativiteit van kinderen. 'wat zou hij doen? wat zou jij doen?' ...en natuurlijk ook door de creatieve activiteiten erna: uitbeelden, spel, tekenen, knutselen, muziek etc.
53. **Cultuur:** door voor te lezen geef je kinderen veel door over onze cultuur/ gewoonten, zoals (gek zijn op) schaatsen.
54. **Basis:** voorlezen legt een basis voor plezier en vaardigheid in lezen wat onmisbaar is voor 't leven in onze maatschappij.
55. **Persoonlijkheidsontwikkeling:** door voor te lezen en uit te wisselen draag je naast taal-/denk-/gevoelsontwikkeling ook bij aan persoonlijkheids-ontwikkeling.
56. **Afleiding:** (voor)lezen kan bij jong en oud even de aandacht van vervelende omstandigheden afleiden.
57. **Wereldburgerschap:** je kunt er niet vroeg genoeg mee beginnen... voorlezen dus! Denk aan: gezichtsveld, empathie, respect, verbondenheid, verdeling van rijkdommen.
58. **Tweede taal verwerven:** door voor te lezen aan kinderen die thuis andere spreektaal voeren, leer je hen speels en gemakkelijk Nederlands, door illustraties kun je steeds van alles aanwijzen en daarna spelen!
59. **Inspireert!** aansluitend bij RT: 'kinderen leren door te spelen': lees voor en inspireer met thema's, personages en bezigheden.
60. **Indirect:** werkverschaffing voor schrijvers, illustratoren, uitgeverijen, drukkerijen, vervoer, boekhandels, webdesign,...
61. **Ontroering:** een mooi verhaal raakt je -net zoals muziek- tot in het diepst van je ziel.

62. **Emoties:** door prentenboeken voor te lezen leert een kind de basis-emoties 'bang, blij, boos, bedroefd' (her)kennen maar ook teleurgesteld, woest, verliefd en opgelucht.
63. **Voorstellingsvermogen:** kinderen leren buiten hun eigen wereldje te kijken en denken. In een verhaal bestaat een wereld die ze niet kennen!
64. **Sociale ontwikkeling: op beurt wachten:** door interactief voor te lezen leert een kind van 3 op zijn beurt te wachten
65. **Sociale ontwikkeling:** door voor te lezen en er spel aan te koppelen leert een kind van 3 met een ander te spelen en **spelregels** te accepteren.
66. **Veiligheid:** voorlezen draagt bij aan een gevoel van veiligheid, ook al is het verhaal zelf spannend. Welk spannend boek herinner jij je nog uit je kleutertijd?
67. **Ook al bij baby's?** Ja, bv om woordjes te leren! Begin met het kijken en voelen van plaatjes. En ook goed voor focus, klanken, herhalen,...
68. **Regelmaat en structuur:** ben je zelf nogal impulsief, chaotisch, druk? bouw dan dagelijks vaste voorleesmomenten in.
Tip: als je kind dagelijks op vaste momenten je volledige aandacht krijgt, zal het zichzelf op andere momenten beter vermaken.

Voor alle negen intelligenties:

69. **1. verbaal-linguistische (taalknap):** na-vertellen, praten, rijmen, woordenschat, grammatica, enz.
70. **2. interpersoonlijk (mensenknap):** van elkaar leren, naar elkaar luisteren.
Laat kinderen voelen dat ieder zijn 'sterke' kanten heeft.
71. **3. natuurgerichte intelligentie (natuurknap):** observeren, vertellen wat je ziet in het boek .. en buiten!
72. **4. visueel/ruimtelijke intelligentie (beeldknap):** prentenboek inspireert tot tekenen, kleuren en knutselen.
73. **5. intrapersonlijke intelligentie (zelfknap):** door veel verhalen met allerlei personages leer je ook jezelf kennen! (Lijk jij op Timmer? Alleen in een boomhut, wetend wat je wel en niet kunt?!)
74. **6. logische/mathematische intelligentie:** logica - door verhalen en aansluitende vragen stimuleer je een kind logisch te redeneren; mathematisch - ook kun je getalbegrip en meer oefenen, in en rond het verhaal of praatplaat.
75. **7. lichamelijk/kinestetische intelligentie (beweegknap):** na het voorlezen woorden en verhalen uitbeelden werkt als een trein!
76. **8. muzikaal-ritmische intelligentie:** lees voor en laat horen hoe spannend, verdrietig en vrolijk klinkt. Laat kinderen met sterke muzikale intelligentie vooral vaak zingen en muziek maken!
77. **9. existentiële intelligentie (moeilijkevragenknap):** bijv. over de zin van ons bestaan. Het voorlezen van verhalen stimuleert je om jezelf dingen af te vragen.

WWW.VOORLEZENDOETGOED.NL

Vindt u de bovenstaande lijst te lang? Dan vindt u hier een korte samenvatting:
Voorlezen doet goed voor...

Aandacht	Abstractie
Begrip	Boekenliefde
Concentratie	Creativiteit
Denken	Doordenken
Emotionele ontwikkeling	Esthetisch bewustzijn
Fantasie	Filosoferen
Gezelligheid	Geduld
Humor	Houvast
Inlevingsvermogen	Intelligentieniveau
Jubelstemming	Jong gewend, oud gedaan
Kennis	Kansen
Leren lezen	Luistervaardigheid
Mondelinge taalvaardigheid	Muzikaal gevoel
Nieuwsgierigheid	Naastenliefde
Ontroering	Ontspanning
Probleemoplossendvermogen	Participatie
Quizkennis	Quatsch
Rust	Regelmaat
Sociale ontwikkeling	Sfeer
Taalgevoel	Troost
Uitdrukkingen	Uitleg
Verschijsel verhaal	Vermaak
Wijsheid	Werkverschaffing
Xenofobiebestrijding	X-aantal intelligenties
Yin	Yang
Zelf willen lezen!	Zelfvertrouwen!

Websites

1. Organisaties	
www.bibliotheek.nl	Gratis voor kinderen! 50+ leest voor/ochtenden voor ped. medewerkers
www.boekenpret.nl	Leesbevorderingsproject voor kinderen van 0-6 jaar
www.boekstart.nl	Leesbevorderingsproject gericht op de allerkleinsten
jaarvanhetvoorlezen.nl	Website over alle voorleesactiviteiten in 2013
www.kamishibai.nl	Informatie en producten om met vertelkastje te werken
www.kinderboekwinkels	Zeven kinderboekwinkels in NL die samen tips e.d. geven
www.leesplein.nl	Informatie over kinder- en jeugdliteratuur
www.leespret.com	Lessuggesties rond kinderboeken
www.leesmevoor.nl	Digitale prentenboeken
www.lezen.nl	o.a. promotie van 2013 als jaar van het voorlezen
www.opvoedingsboek.nl	Boeken over opvoeding en onderwijs
www.voorleesvogel.nl	Progr. met films, prakt. handleidingen
www.kinderpleinen.nl	o.a. verhalen
www.denationalevoorleesdagen.nl	voorleesontbijt/ prentenboeken Top 10
2. Tijdschriften mbt voorlezen	
www.entoenentoe.nl	tijdschrift met o.a. voorleesverhalen
www.leesgoedplus.nl	Tijdschrift Leesgoed: over kinder- en jeugdliteratuur en leesbevordering
www.pippoplus.nl	tijdschrift Pippo voor kinderen vanaf 1 jaar, met thema's
www.pomppoen.com	tijdschrift Pomppoen voor kleuters

Leesbevordering: waarom lezen op school zó belangrijk is

Het zit eraan te komen: de eis om het vrij lezen op school vorm te geven. Elk kind zal op school leeservaring moeten opdoen. En kennis moeten maken met boeken, schrijvers, verhaalsoorten en schrijfvormen. Kortom: elke school moet werken aan leesbevordering.

Leesbevordering en leesplezier

Werken aan leesbevordering? Bied kinderen dan activiteiten die het lezen stimuleren. En werk aan een positieve leeshouding. Eigenlijk draait bij leesbevordering alles om leesplezier en leesfrequentie. En hoe kan dat beter dan via informeel of vrij lezen? Leesbevordering is meer dan liefde voor lezen en boeken. Want kinderen die graag en veel lezen, hebben vaak een betere leesvaardigheid en een beter leesbegrip.

Leesbevordering en de vijf v's

Stichting Lezen werkt actief aan leesbevordering. De stichting stimuleert leesbevordering met de vijf v's. Voor u zijn deze v's een makkelijke checklist. Dit is leesbevordering volgens de vijf v's:

1. Veel (voor)lezen
2. Variatie
3. Vaste (voor)leescoördinator
4. Vaker in de (school)bieb
5. Volg je leerlingen.

Literair competent op de basisschool

Basisschoolleerlingen die literair competent zijn? Over niet al te lange tijd wordt literaire competentie ook in het basisonderwijs een meetpunt. Stichting lezen (De doorgaande leeslijn 0-18 jaar, 2005) ziet literaire competentie als 'een vorm van geletterdheid'. Een lezer is literair competent als hij:

- wegwijs is in het brede aanbod van boeken en organisaties,
- kennis heeft van kenmerken van literaire teksten en daarmee waardering kan ontwikkelen voor die teksten,
- die waardering vervolgens beargumenteerd kan formuleren.

Voor het basisonderwijs is dat heel wat. Maar als leerkracht kunt u leerlingen zeker helpen literair vaardig te worden. Het gaat erom dat kinderen plezier beleven aan lezen, dat ze de (literaire) waarde van boeken herkennen en waarderen, dat ze leren praten en schrijven over boeken en dat ze weten hoe en waar ze leuke boeken kunnen vinden.

Tijdschriften voor leesbevordering: Leesgoed en De leeswelp

Twee tijdschriften voor als u wilt werken aan leesbevordering.

Leesgoed (6x per jaar) bevat artikelen, interviews, recensies en verwerkingssuggesties bij boeken. Het blad geeft inzicht in ontwikkelingen op het gebied van jeugdliteratuur en veel praktische informatie. Over hoe je met boeken op school kunt werken bijvoorbeeld, en hoe je als school kunt samenwerken met leesbevorderende instellingen. Er is natuurlijk ook [een website van Leesgoed](#).

Met de Leeswelp houdt u het gigantische aanbod aan nieuwe jeugdliteratuur overzichtelijk. Het blad bevat artikelen, interviews en heel veel recensies. Er is aandacht voor allerlei genres, voor verhalende en informatieve boeken. Er is natuurlijk ook [een website van Leeswelp](#).

Meer boeken thuis, langer naar school

Het belang van leesbevordering blijkt uit een wereldwijd onderzoek onder 70.000 gezinnen. Kinderen die opgroeien in een huis met meer dan 500 boeken, volgen gemiddeld drie jaar langer onderwijs! Ook heeft een kind van ouders met veel boeken, bijna 20% meer kans om de universiteit af te maken. Een kind in een huis met 25 boeken gaat twee jaar langer naar school. Stichting Lezen Vlaanderen waarschuwt [in een artikel op haar website](#) wel dat een stapel boeken in huis niet genoeg is: 'Het emotionele aspect van boeken lezen is heel belangrijk. Door samen te lezen, creëer je een geborgen sfeer. Elke avond een verhaaltje voorlezen biedt structuur aan kinderen, wat heel belangrijk is voor hun ontwikkeling.'

Boek promoten

Kent u dat? U leest een boek en denkt: 'Dit is nou echt een boek voor Joep!' Of: 'Dat zou Lisa moeten lezen.' Met deze downloads kunt u samen met uw leerlingen en collega's op een eenvoudige manier aan boekpromotie doen!

Uit: www.zoleukislezen.nl (Zwijzen)

Invloed vrij lezen

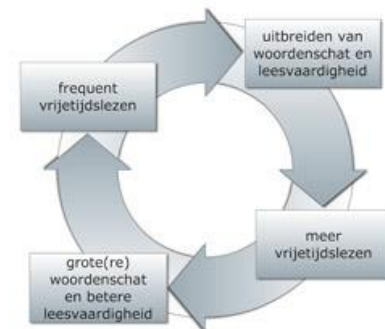
Wie vaak leest, wordt een steeds vaardiger lezer, en gaat vervolgens weer vaker lezen. Deze **positieve spiraal** geldt zowel voor lezen in de vrije als in de schoolse tijd. De schoolprestaties profiteren van een grotere leesvaardigheid. Nederlandse scholieren besteden internationaal gezien weinig tijd aan lezen voor hun plezier.

Vrije tijd

Het leesgedrag en de leesvaardigheid beïnvloeden elkaar over en weer. Vaardige lezers beleven meer plezier aan het lezen van boeken, waardoor ze vaker lezen in hun vrije tijd.

Dat zorgt er weer voor dat hun woordenschat en tekstbegrip toenemen. Hun stijgende leesvaardigheid maakt vervolgens weer dat ze vaker gaan lezen.

Positieve spiraal vrij lezen en leesvaardigheid

Een meta-analyse van 99 internationale leesvaardigheidstudies (Mol, 2010) levert bewijs voor deze positieve spiraal: het effect van lezen in de vrije tijd groeit met elk leer- en levensjaar. Zo verklaart boeken lezen 12% van de woordenschat van peuters en kleuters, 13% van basisscholieren in de middenbouw, 19% van basisscholieren in de bovenbouw en middelbare scholieren in de onderbouw, 30% van middelbare scholieren in de hogere klassen en 34% van studenten op hogeschool en universiteit. Een kleiner oplopend effect is er voor leesbegrip, terwijl de percentages voor technische vaardigheden (basisleesvaardigheid, technisch lezen, spelling) gelijkmatig blijven gedurende de schoolloopbaan – de positieve spiraal geldt dus vooral voor het begrijpend lezen.

Effectgroottes voor vrij lezen per onderdeel van leesvaardigheid:

	peuters en kleuters		basis- en middelbare scholieren		studenten hoger onderwijs	
	aantal studies	verklarend percentage	aantal studies	verklarend percentage	aantal studies	verklarend percentage
woordenschat	12	12%	18	19%	18	34%
leesbegrip			21	13%	11	17%
basisleesvaardigheid	8	8%	18	5%	6	6%
technisch lezen			24	14%	9	12%
spelling			9	18%	14	16%
intelligentie			8	2%	6	3%
academisch succes					10	9%

Vrij lezen leidt ook tot betere schoolprestaties. Basisscholieren in groep 8 die regelmatig een boek lezen in hun vrije tijd, behalen hogere scores op het Cito-toetsonderdeel taal. Dit heeft weer tot gevolg dat ze ook betere Cito-resultaten boeken op de onderdelen wiskunde, studievoordigheden en wereldoriëntatie. Het positieve effect van lezen in de vrije tijd is het grootst bij boeken met een hoog niveau (gemeten als de leeftijdsindicatie op boeken). Het gebruik van andere media, zoals internetten, televisie kijken en gamen, vertoont juist een negatief verband met de Cito-scores (Kortlever & Lemmens, 2012).

Schooltijd

Het gunstige effect van regelmatig lezen op de leesvaardigheid geldt niet alleen voor de vrije tijd. Kinderen die op school ‘vrij lezen’ – uit een boek naar keuze, en zonder opdrachten of boekverslagen – scoren in 51 van de 54 studies in een meta-analyse even goed of zelfs beter op tekstbegrip dan kinderen die dit op school niet doen. Het effect wordt sterker naarmate vrij lezen gedurende een langere periode gebeurt: programma’s van een jaar of langer zorgen zonder uitzondering voor hogere scores op tekstbegrip. Vrij lezen bevordert ook andere aspecten van de leesvaardigheid, zoals de woordenschat, grammatica en de schrijfvaardigheid (Krashen, 2004). Bovendien krijgen vrij lezende leerlingen meer plezier in lezen (Chua, 2008).

Uit: www.leesmonitor.nu (Stichting lezen)

